

Бэлэмнэний бөлөх оџолоругар аһаџас математика дьарыга
«Математической куосумаска айан»

Ыытыллар күнэ: муус устар 17 күнэ, 2026 сыл.

Саастарынан бөлөх: бэлэмнэний бөлөх.

Ыытааччы: Степанова Рената Викторовна, үрдүк категориялаах иитээччи.

Үөрэхтээһин хайысхалара: тыл, билии сайдыта, социальной ситимнээх сайдыы, эт-хаан сайдыта, уус уран-эстетическэй сайдыы.

Сыал: Оонньуу-айан нөнүө математической билиини уонна дьоџуру бөџөргөтүү. Оонньууларга кыттыыттан оџолорго үчүгэй сүргэни үөскэтии.

Соруктар:

Үөрэтии:

- ✓ 1-тэн 10-на дылы ааџарга (төттөрү уонна төннөрү ааџарга);
- ✓ холобурдары эбэн уонна көџүрэтэн суоттуурга (10 иһигэр).

Бөџөргөтүү:

- ✓ судургу арифметической сорудаџы онорорго;
- ✓ задача тутулугун араарарга: усулуобуйа, ыйытыы, быһаарыы, эппиэт;
- ✓ килиэккэ лиискэ үлэлээһин;
- ✓ үөһэ – аллараа, ханас – уһа.

Материаллар уонна туттар тэриллэр: ребус (ракета), мольберт, маркер, харандаас, клей, геометрической фигуралартан оноһуллубут ракета, сыыппаралардаах прищепкалар, 6 устуука ракета карточкалар (суоттардаах), 6 устуука скафандр, 6 устуука килиэккэ лиис (монитор),

ойуулар (күн, Нептун, Сатурн, Марс), полоскалардаах төгүүрүктөр, интерактивной доска, 1-тэн 6-жа диэри сыыппаралардаах олоппостор, остуол.

№	Кэрдиистэр	Ньымалар	Иитээччи дьайыыта	Оҕо дьайыыта	Туттар тэрил
1	Тэрийэр-көбүл үүр кэрдиис	Дьарык тиэмэтигэр болжомтону тардыы уонна интэриэһи үөскэтии.	Үтүө күнүнэн оҕолоор! Куйаар ситимин нөнүө ыалдьыттарбытын кытары дорооболоһуохха, бэйэ-бэйэбитэр мичээрбитин бэлэхтиэххэ! Мин кимминий? Бүгүн мин эһиэхэ космонавт буолан кэллим. Мин аатым Рената диэн. Мин эһигитини ураты дьарыкка ынырабын. Миигин кытары ыраах айанна турунуоххутун баҕарабыт дуо? Ханна айанныырбыт буолуой? Ким биллэ? Маладьыастар, биһиги куйаарга, ол эбэтэр куосумаска көтүүхпүт.	Оҕолор ыалдьыттары кытары дорооболоһол- лор, боппуруоска эппиэттииллэр.	

2	Сүрүн кэрдис.	Кыһалба балаһыанньатын үөскэтии, оҕолорго өйдөнүмтүө гына туруоруу. Бииргэ үлэлээһин уонна бэйэ-бэйэни кытта соруудахтары толоруу кэмигэр сүбэлэһии, соруудахтары өйдөөн истэн сөпкө онорорго ситиһии, боппуруостарга эппиэттээһин. Тарбахчааннар гимнастикалара, физкультминутка.	Күүскэ дьулуустахха Олус баҕардахха Сулустарга тийиэхпит, Күннэ дылы көтүөхпүт. Ыйы кытары билсиэхпит, Күүлэйдээн да ылыахпыт, Уонна дьиэбитигэр эргиллиэхпит! - Онтон куосумаска тугунан көтөрбүт буолуой? Бу ойууга бэлиэтэммит сыыппаралары биирдии биирдии 1-тэн 11-гэ дылы уочаратынан холбоотохпутуна тугунан барарбытын билиэхпит. 1. Дидактической оонньуу «Сыыппаралары уочаратынан холбоо» - Туох буолан табыста? Сөп ракета! Эһигини ракетаннан куосумаска айанныырга ыңырабын. Айам-м ытыгар олус интэриэһинэй соруудахтар күүтэллэр. Онно билиигитин, кыаххытын, өйгүтүн көрдөрүөххүт. Ракетабыт өрөмүөҥнэ турар үһү. Ракетабытын өрөмүөҥнээн бөҕөргөтөн биэрэбит дуо? 2. Дидактической оонньуу Ракетаны онор. - Оҕолоор, бэриллит соруудаҕы болҕойон истэбит, сөпкө толоробут уонна эппиэти ракета чаастарыгар иилэн иһэбит. Бастаан ракетабыт чаастарын саныаххайын эрэ. Бу тугуй? (корпус, сопло, ракета мунна, уна, ханас кыната, иллюминатордар). 1. Корпус – 7 сыыппараттан кыра 5-тэн улахан. Ханнык сыыппараны? (6) 2. Сопло (двигатель) – икки космонавка эбии икки космонавт күүлэйдии тийээн кэлбиттэр. Барыта холбоон хас буолбуттарый? (4)	Хас биирдии оҕо фломасте-р ынан сыыппа-р алары уочара-т ынан холбо-толуур. Оҕолор соруудаҕы болҕойон ис-тэллэр, эппиэттиллэр. Сөп эппиэти ракета чаастарыгар иилэллэр.	Сыыппаралар даах ойуу (ребус), фломастердар Ракета ойуута, сыып-паралар даах прищепкалар.
---	---------------	---	---	--	---

		3. Ракета мунна – солнечнай системаға хас планета баарый? (8) 4. Уна уонна ханас кыната – 8 сыппара уна уонна ханас өттүгэр ханнык сыппаралар туралларый? (7, 9) 5. Бастакы иллюминатор – 4 уонна 6 сыппара ыккардыларыгар ханнык сыппара баарый? (5) 6. Иккис иллюминатор – икки комета хас кутуруктааҕый? (2) Маладьыастар, ракетабытын өрөмүөттөннөн таһаардыбыт. - Көрүн эрэ оҕолоор, бу биһиги ракетабыт үлэлиир киинэ. Манна биһиги араас соруудахтары толоруохпут. 3. Дидактической оонньуу «Бэйэн миэстэбин бул». - Ол иннинэ суот суоттаан миэстэбитин булуохпут. Бары биирдии ракеталары талан ылан суоппутун суоттуубут уонна миэстэбитин булан олоробут. Маладьыастар бары буллубут. Скафандрбытын кэтэбит уонна 3-төн 1-гэ дылы бары бииргэ төттөрү ааҕабыт. 3, 2, 1 көттүбүүт! 4. Дидактической оонньуу Монитор. - Оҕолоор, көрүн эрэ эһиги иннигитигэр мониторбыт сытар. Монитор көмөтүнэн болҕомтобутун ууран туран куосумаска баар араас эттиктэри кэтээн көрүөхпүт. Бэлэмнит дуо? Чэ, бардыбыт! Монитор үөһэ ханас өттүгэр күн көһүннэ, аллараа уна Нептун устан ааһан иһэр, аллараа ханас өттүгэр Марс сырһан иһэр, онтон үөһэ уна Сатурн турар <i>(мониторга сөптөөх уруһуй көстөр)</i>. - Оҕолоор, бары сөпкө уурдугут дуо? Маладьыастар! Өйдөөн көрүн эрэ, мониторбутугар өссө туох эрэ баар дии? Туох точката тахсан кэллэ? Бу ураты кистэлэни билэрбитигэр биһиэхэ космической харандаастар наадалар. Ол иннинэ кыратык сынньанан ылыахпыт. Бары турдубут, мин диэки кэлэбит. Сынньалан	Хас биирдии оҕо холобуру ылан суоттуур, ракета ҕа бэйэ-тин миэстэтин булар. Боппуруоста рга эппиэттиир. Оҕолор сөпкө истэн соруудаҕы толороллор. Иитээччини үтүктэллэр.	Ракета ойуулаах кар-точкалар (суоттардаах), экранна «Ракета көтүүтэ» көстөр. Клетка лиис (монитор), күн, Нептун, Марс, Сатурн, клей. Экранна сөптөөх уруһуй көс-төр.
--	--	---	--	--

		Бир, икки, үс, түөрт, биэс. <i>(биир сиргэ хаамыы)</i> Салгыы көтөбүт. <i>(илиилэргин тебен үөһэ холбоо)</i> Кометаттан куоттубут, <i>(ыстаныы)</i> Планетаҕа тийдибит. <i>(илиини икки өттүгэр уунуу, эргийи)</i> Орбитаҕа ыйанныбыт, <i>(илиини икки өттүгэр тарбатыы, унга-ханас хамсатыы)</i> Уонна салгыы көтүбүт. <i>(биир сиргэ хаамыы)</i> Маладьыастар! - Чэйин эрэ оҕолоор, төттөрү ракетабытыгар киирэн олоробут. Билигин биһиги салгыы үлэлиэхпит. Соруудаҕы толоруох иннинэ кыратык тарбахчааннарыбытын сынньата туһуөхпүт. Тарбах гимнастиката Биир, икки, үс, түөрт, биэс <i>(биир биир тарбахтарын бүгэллэр)</i> Куосумаска көтүөхпүт. <i>(сутуруктарын туттан илиилэрин эргитэллэр)</i> 1- комета, 2-планета, 3-сулус, 4-луноход, 5-сир. <i>(биир биир тарбахтарын бүгэллэр)</i> Көрсүөххэ диэри! <i>(илиилэринэн далбаатыыллар)</i> 5. Графическай диктант. - Космическай харандаастарбытын ылабыт уонна ити бэриллибит точкаттан саҕалыыбыт. Бэлэмнит дуо? Саҕалаатыбыт! 3 клетка уна, 3 аллараа, 1 ханас, 1 аллараа, 3 уна, 1 аллараа, 2 ханас, 5 аллараа, 1 ханас, 3 үөһэ, 1 ханас, 3 аллараа, 1 ханас, 5 үөһэ, 2 ханас, 1 үөһэ, 3 уна, 1 үөһэ, 1 ханас, 3 үөһэ. - Чэйин эрэ, экранытын көрүөххэйин. Ким табыстаа? Маладьыастар, космонавт. 6. Задачаны суоттаа. - Билигин бары экраны көрөбүт уонна задача суоттуубут.	Иитээччини үтүктэллэр. Оҕолор соруудаҕы бол-бумтолоохтук истэн соруудаҕы толороллор. Оҕолор эппиэт-тэрэ. Задачаны сөпкө истэн суот-туулар,	Килиэккэ лиис (монитор), харандаастар Интерактив-най доска
--	--	---	--	--

			Оџолоор, өйдөөн истэбит эрэ. Космической хараабыл аттыгар 6 космонавт баар. 2 космонавт куосумаска көтөн хаалбыттар. Хараабылга таһыгар хас космонавт хаалбытый? · Хараабыл аттыгар хас космонавт баарый? Хас космонавт куосумаска көпүтүй? Эппиэппитин хайдах суоттаан билэбитий? Маладьыастар, билигин бэйэбит задача айан суоттаан көрөбүт дуо? - Көрүн эрэ оџолоор, ыйга тийэн кэллибит. Ыйбытыгар тахсан кыратык оонньоон, сынньанан ылыхпыт. Бу сытар төгүрүктэр хайысхаларын көрөн ыстанан ааһабыт. Маладьыастар, бары бэриллит соридаҕы сөпкө толордубут.	эппиэт-тэрин биэрэл-лэр. Биир оџо доскаҕа тахсан задача айан суоттуур.	Полоскалаах төгүрүктэр.
3	Түмүктүүр кэрдис	Бүгүнгү тэрээһин ис хоһоонун туһунан билиини бөѳөргөтүү. Кыһалҕалаах ыйытыга хоруй биэри. Үлэ түмүгүн таһаары, бэйэни сыаналыр сүрүн дьарыктары оноруу.	Билигин уһуяаммытыгар төннөр кэммит тийэн кэллэ. Миэстэбитигэр олорун, 10-тан 1-гэ диэри бары тэннэ төттөрү ааҕабыт. 10, 9, 8 Көтүбүүт!!! Айантан төнүннүбүт, уһуяаммытыгар түстүбүт. Оџолоор, айан кэмигэр тугу гынны-быт? Туох ыарахаттары көрүстүгүт? Маладьыастар, эппиэккит иһин махтал. - Көрүн эрэ, халлаантан сулус түһэн иһэр! Сулус түһэрин көрдөххө, баҕа санааны эттэххэ туолар дииллэр дии. Истибиккит дуо ону? Мин эһиэхэ ис сүрэхтэн баҕа санааҕыт туоларын туһугар сулус бэлэхтэтэлибин! Аныгыс көрсүөххэ диэри!	Рефлексия, оџолор эппиэт-тэрэ.	Экранна ракета көтүүтэ, сулустаах халлаантан түһэн иһэр сулус көстөр, сулустаах минньигэс.